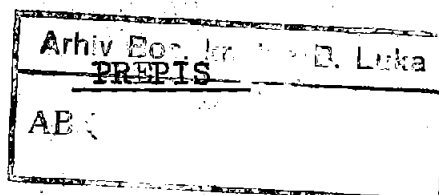

MILENKO MOMIĆ BAČO

LAKTASI

S J E Ć A N J E

na mog oca MOMICA MILANA i ustaničke dane u Laktašima (zaselak Lužani) i zadnji dolazak Milana Kelečevića

Rođen sam u selu Laktašima 1925 godine. Moj otac Milan imao je 3 brata; Mikajila, Mirka i Stevu. Kao djete sjećam se oca i njegovog naprednog rada ne samo kao poljoprivrednika, nego i kao čovjeka opozicionera = pripadao je Zemljoradničkoj stranki. Sjećam se da je hapšen od žandara čini mi se 1937 godine, a razlog hapšenja je bio što su pronađeni neki letci. Znam da je to uglavnom bilo kod Dušana Milovanovića. Neznam čiji su letci bili, vjerovatno Zemljoradničke stranke, jer je tada dolazio Branko Čubrilović kod ovog Milovanovića. Žandari su pored oca oterali Milovanovića i još nekih ljudi, ali neznam kojih. Znam da su žandari pretresli čitavu kuću i nisu ništa našli, a otac je kada je vidio žandare da dolaze je iznio iz kuće pištolj i letke i sakrio u slamu.

Drugi put su oca hapsili 1939 godine, opet radi pripadnosti ~~Zemljoradničkoj stranci~~ opoziciji. U zatvoru je bio jednom 8, a drugi put 15 dana. Za predratni period znam još i to da je iz B. Luke dolazio neki službenik Banske uprave Uzeir Biser i da je oca i njegovu braću upućivao na napredniju poljoprivredu pa je dao ideju i materijalnu pomoć za podizanje djubrenjaka i silosa, tako da su otac i još jedan brat izgradili silose, a drugi djubrenjake. Proizvodili smo pored žitarica, voće, naročito grožđe i bostan, a bavili smo se i stočarstvom. Sjećam se da je otac negdje pred rat, da li 1938 ili 1939 g. dobio prvu nagradu na poljoprivrednoj izložbi u Banja Luci. Za uhranjenog rasnog bika (18 mjeseci 500 kg.). Na toj izložbi je bio neki Šafner iz Graca, koji je poslije izložbe došao našoj kući, kupio od oca bika i odvezao ga u Grac. Znam da je za nagradu otac dobio centrifugu za preradu mlijeka i izradu putera, kante za prevoz mlijeka, kao i nekog sitnog inventara = pribora za mužu i za ostavljanje mlijeka.

Rat u aprilu mjesecu 1941. zatekao nas je sviju kod kuće. Otac je kao rezervista bio pozvan u rat i bio je u Banja Luci, onda se nakon nekoliko dana vratio preko Kozare da bi na cesti izbjegao zarobljavanje. Mi smo bili izbjegli bojeći se borbe, u Župu (na desnoj obali Vrbasa) pošto nam je kuća bila blizu ceste.

Ja sam za ustanak 1941 godine doznao prilično kasno, jer je otac to krije od mene. Vidio sam da se nešto sprema, ali nisam znao šta. Našoj kući dolazili su mnogi meni poznati, ali i nepoznati ljudi. Prve koje sam ja upoznao bili su: LJubo Gotovac, Veljko Bundalo Crni i čini mi se Bpško Kresojević. Otac me je tek u septembru 1941 godine upoznao sa ustankom i sa svim što se događa i rekao mi da treba to da znam, ali da moram o svemu šutiti. Ti ljudi su došli preko dana. LJubo je imao krutki karabin, a drugi su imali šmajkere, pištolje i bombe. Otac je dao LJubi svoj dugački kaput da bi sakrio karabin. U toku noći otac je upregao konje u kola i odvezao ih u Miljeviće = mislim kod Marije Dukić i ostavio ih. Kad se otac vratio kući, oni su otkriveni i drugo jutro po njegovom povratku = došao je sam jedan od njih (neznam dali LJubo ili Veljko) i rekao: "Milane, mi smo otkriveni, možda su oni pobijeni". Međutim, oni su nakon nekoliko dana takodje došli i javili se ocu, tako da se grupa sastala u našoj kući. Ispričali su ocu da je došlo jedno dijete i reklo im da idu žandari na konjima i da se sklone. Oni su se razbježali na razne strane.

Naša kuća bila je dugo vremena, zapravo sve do mog odlaska u partizane 1944 g. glavna veza između djela Kozare i Centralne Bosne. U našu kuću dolazili su svakodnevno = skoro svako večer kuriri, ili pak rukovodioci koji su išli sa pratnjom. Često je to bilo i po 20 drugova. Sjećam se da je prvi puta bio ŠOŠA 21.11.1941 u odlasku iz Kozare sa u Centralnu Bosnu, a otac je išao u Mahovljane da ih sačeka na zakazanom mjestu. Te večeri došlo je 5 žandara (oružnika) u našu kuću. Otac je to primjetio kad je doveo Šošu i grupu od 20 partizana, odveo ih u kotar = u slamu = i tamo im je kasnije i večera odnešena. Tu ih je čekao Jovan Pejčinović kao daljna veza, a tu sa njima sastali su se: Predrag Novković, Radomir Momić i ja. Tada sam vidio prvi put toliku grupu naoružanih partizana.

Sjećam se pored kurira Veljke Bundala, Todor (neznam prezimena) Svetko Gligorić i drugih, sjećam se Brace Nemeta, Milana Radmana, a dolazili su još i drugi ali sam inema zaboravio. Jednom prilikom Šoša se zadržao oko nedelju dana u našoj kući.. Vraćao se iz Centralne Bosne i nije se mogao prebaciti u Kozaru, jer je cesta bila blokirana. Mi smo stalno motrili na cestu, stalno održavali vezi i čim smo vidili da se vojska udaljila javili smo preko veze, jedan do drugoga da je cesta slobodna i Šoša i pratnja pre-

bacili su se preko ceste po danu, jer je uz samu cestu bila Davidovića šuma zvana Gaj.

Na održavanju ovakve veze koja je besprekorno funkcionisala bilo je uključeno više drugova iz Laktaša. To su ; Jovan Pejčinović, Predrag Novković, Radomir Momić, Milorad Suručić, Ratko Momić, Branko Suručić i ja. Učestvovali su i moji stričevi najviše u materijalnoj pomoći.

Negdje u proljeće 1941. godine došao je Braco Nemet, doveo ga je onaj kurir Todor, zapravo on je išao da dovede Nemeta i sa njima je bilo još dva druga = neznam koja = nisam siguran, možda Svetko Gligorić i Veljko Bundala. Braco Nemet je u to vrijeme bio omladinski rukovodilac i trebao je da kod nas formira SKOJEVSKU grupu.

O formiranju grupe SKOJ-a Braco je sa nama obavio razgovor i otišao u Centralnu Bosnu, a po povratku je došao i u našem selu, zaselak Lužani formirao grupu SKOJ-a. Ja se sjećam da je na sastanku prilikom formiranja grupe prisustvovali i primljeni: Radomir Momić, Jovan Pejčinović i ja. Na sastanku je bio prisutan i Branko Suručić. Jednom smo išli na proslavu u Grbavce = čitava naša grupa = tražili smo propusnice od žandara da idemo u Slatinu i da ćemo tamo noćiti, jer idemo u nabavku pića. Krenuli smo i sastali se u Jakupovcima kod kuće Mile Injca sa 20 skojevaca iz Laktaša i Jakupovaca. Naša grupa se poslije omasovila.

Sve ovo se događalo prije hapšenja moga oca Milana. On je uhapšen u julu mjesecu 1942. godine. Došlo je 5 žandara. Kosili smo ječam i otac je došao uzeo jedan par konja (imali smo 2 para konja) da ga odvezu u Banja Luku. Znam da je rekao "Neka me ovaj put odvezu u Banja Luku. Znam da me neće vratiti". On je od kuće došao sam u Mjivu bez pratnje žandara i rekao nam; "Ja bih sad mogao pobjeći, ali on da nema vas". On je uhapšen sam iz sela i Fićo Granić domobranski satnik iz Klačnica. Razlog hapšenja je bio što je četnicima došao u ruke plan o predaji satnije domobrana partizanima. Taj plan su napravili Fićo Granić i otac Milan i otac ga je predao Pejčinovićima. Neznam kako je dospio u ruke četnika, a oni su ga predali Nijemcima. Kad je sastavilo oca i Fiću, otac ga nije odao, što mi je nakon rata sam Fićo potvrdio. Oca su zatvorili u "Grnu kuću", mučili i potom otpremili u logor Stara Gradiška, a potom u Jasenovac odakle se samo jednom javio.

Sjećam se mnogih detalja iz života mog oca. Bio je vrlo hrabar i gledajući sada, upuštao se u nevjerovatne podvige. Jednom je Drago Popović početkom 1942 g. doveo 7 (sedam) domobrana koji su ostali cijeli dan kod nas i navečer ih otac odvezao saonicama do Pejčinovića mlina i dalje ih Jovan Pejčinović odveo. Ti domobrani su bili iz Bjelovara (jednog su zvali tenk) i čuo sam da su ih četnici poslije puča pobili.

Sjećam se jedne drugarice, mislim da je bila medicinska sestra koja je došla sa punim koferom sanitetskog materijala i otac je odvezao kolima do Vrbasa, a onda je preuzeo Pejčinović.

Za rad za pokret bili su angažovani i majka i sestre i mlađji brat. Otac je sve bio podredio NOP-u. Kad je otac oteran u zatvor ja sam sav njegov rad preuzeo na sebe uz pomoć gore pomenute grupe skojevaca, a otišao sam u partizane u julu 1944 godine pošto mi je prijetila opasnost za dalji opstanak u Laktašima. Hapšen sam nekoliko puta od cružnika iz Laktaša, ali me je uvijek spasavao iz zatvora oslobađao komšija, švabo, Todor Ševo, mislim da je bio Austrijanac.

Po pričanju jednog preživjelog logoraša iz Jasenovca, Ljub Vranješa iz Romanovaca, moj otac Milan je imao hrabro držanje u logoru i jednom prilikom prišao je organizaciji bjekstva iz logora. On je išao po logoru i govorio da treba najurišati na ustaše i bježati, jer će i tako izginuti. Prije nego se vratio u svoju baraku, odat je ustašama, ustaše su ga odmah svezali i istu noć ubili na skeli.

Prije hapšenja mog oca Milana, nekoliko puta je dolazio i Milan Kelečević, stolar iz Seferovaca sa nekoliko drugova. On je tada obavljao neke kurirske zadatke za druga sela. Njegova veza nije bila naša kuća, ali je on dolazio kada je išao sa Kozare, jer mu je moj otac bio ujak i znao je za sav očev rad i rad naše kuće.

Sjećam se jednom da su navečer u ljeto 1942 godine došle ustaše "crna legija" iz Mahovljana, tražili su Boška Makivića i našli ga u našoj kući i oterali. Samo što su ustaše otišle došao je Milan Kelečević sa dvadesetak drugova i obavili se ocu. Otac je iznenadjeno pitao Milana; „Otkuda Ti? Kako se niste susreli sa ustašama? Oni su ovaj čas izišli iz kuće“.

Te je bile posljednje vidjenje sa Milanom Kelečevićem. On i grupa su odmah otišli dalje. Neznam po kakvom su zadatku došli ni kuda su dalje otišli. Poslije sam doznao da je Milan izdvojen iz grupe i navratio kući u Seferovce, ali ga je neko (navedno iz Maglajana) prijavio poznatom ustaši Dužileviću i on je sa ustašama uhvatio ga kod kuće u Seferovcima. Bio je to vrlo hrabar i odvažan drug, neznam da li je bio član SKOJa, ali po svemu sudeći da je bio, jer je bio vrlo neustrašiv i stalno je dolazio u Lijevče sa Kozarc po važnim zadacima.

Malo je prestora da bi se mogli pobrajati mnogi podvizi moge oca Milana Memića, a mnoge toga se i zaboravilo. činjenica je da je radio vrlo nesebično, do kraja odan ciljevima NOP-a i da je na tim zadacima dao i svoj život.

Laktaši, maja 1983.g.

Memić Milenko s.r.

Tekst prepisa spravili:

1. Ernest
2. Bića ananubegović

OVJERAVANJE

Žit. L. M.

Z A A R H I V

Arhiv Bos. krajeva B. Luka
ABK